

**SUOSITUSLUONTEISET OHJEET TÄYDENTÄVÄN JA EHKÄISEVÄ TOI-
MEENTULOTUEN MYÖNTÄMISELLE 1.3.2020 ALKAEN**

Hyväksytty yhtymähallituksessa 26.2.2020

”Voi olla, että asia on niin, sillä
jollakin laillahan asian täytyy olla
– ei kai voi olla niin, ettei asia ole
millään lailla”

(kunnan sotamies Schwejk)

Sisällys

Johdanto	3
OSA 1 YLEISTÄ TOIMEENTULOTUESTA	4
1. Toimeentulotuen tarkoitus ja rakenne.....	4
2. Perustoimeentulotuki	4
3. Täydentävä toimeentulotuki.....	4
4. Ehkäisevä toimeentulotuki	4
OSA 2 HARKINNANVARAISTEN MENOJEN HUOMIOINNISSA SOVELLETTAVAT KÄYTÄNNÖT (aakkosittain).....	5
Alkuavustus.....	5
Asiakirjat.....	5
Astianpesukone	5
Asuminen	6
Auto.....	7
Edunvalvonta	7
Harrastukset	7
Hautajaiset.....	8
Hautaukseen liittyvät menot.....	8
Henkilöllisyystodistus, oleskelulupa, passi ja valokuvat	8
Kansalaisuuden hakemiseen liittyvät kulut.....	8
Lasten tapaamiskulut.....	8
Lasten turvaistuim/turvakaukalo	9
Lastensänky.....	9
Lastenvaunut ja -rattaat	9
Lemmikkieläimet	9
Loma- ja virkistysmatkat	9
Lääkemenot.....	9
Matkakulut	9
Mikroaaltouuni.....	10
Opiskeluun liittyvät menot.....	10
Pakastin	10
Pesukone/pesutupa.....	10
Polkupyörä	11
Päivähoitomaksut.....	11
Päihdehuolto.....	11
Pölynimuri.....	11
Rikosrekisteriote	11

Ruoka	11
Erityisruokavaliot.....	11
Palveluasumiseen liittyvät ateriakulut	12
Silmälasit ja piilolinssit.....	12
Sänky.....	12
Terveydenhoito	12
Työttömyyskassan jäsenmaksu	13
Vaatteet	13
Vakuutukset	13
Verot.....	13
Vuokravelat.....	13
Liite 1	14
Toimeentulotuen perusosat 2020	14
Liite 2	15
Kohtuulliset asumiskustannukset.....	15
Liite 3	16
Toimeentulotuen hakeminen hautausmenoihin	16

Johdanto

Perustoimeentulotuki siirtyi Kelan myöntämäksi 1.1.2017 lähtien, mutta kuntien hoidettavaksi jää harkinnanvarainen eli täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki. Toimeentulotukityötä Perusturvakuntayhtymä Akselissa tekevien työntekijöiden on tarkoitus käyttää tätä soveltamisohjetta rinnakkain lakitekstin, Kelan ohjeistuksen ja STM:n julkaiseman soveltamisoppaan kanssa. Lakien tai soveltamisoppaan tekstikokonaisuuksia ei ole toistettu tässä ohjeessa, vaan ohjeeseen on koottu ainoastaan tarvittavia linjaavia täsmennyksiä.

Ohjeen osa 1 koostuu yleisistä toimeentulotukeen ja sen myöntämiseen liittyvistä asioista ja osa 2 antaa työntekijöille tarkempia soveltamis- ja linjausohjeita. Ohjeen tarkoituksena on korostaa yhdenvertaisuusperiaatteiden toteutumista kunnassa. Ohjeet eivät siten rajoita viranhaltijoiden mahdollisuutta käyttää harkintaa päätettäessä yksilön tai perheen oikeudesta toimeentulotukeen. Perusturvakuntayhtymä Akselin määrittelemät ohjeistukset perustuvat aina alueella tarjolla oleviin palveluihin sekä hintatasoon, joka näkyy esimerkiksi arvioitaessa joidenkin kulujen kohtuullisuutta. Tietyn menokohdan löytyminen tästä ohjeesta ei tarkoita sitä, että siihen kuuluisi aina myöntää toimeentulotukea. Viranhaltijoilla on aina mahdollisuus arvioida onko meno hakijan tai hänen perheensä tilanteessa välttämätön ja toimeentulotukilain näkökulmasta sellainen, johon toimeentulotukea voidaan myöntää.

OSA 1 YLEISTÄ TOIMEENTULOTUESTA

1. Toimeentulotuen tarkoitus ja rakenne

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuki muodostuu laskennallisesta perustoimeentulotuesta, jonka myöntämisestä vastaa Kela sekä täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, jotka myönnetään harkinnanvaraisena tukena.

2. Perustoimeentulotuki

Toimeentulotuen perusosa on laskennallinen summa, joka määritellään jokaiselle perheenjäsenelle erikseen. Perusosan käytöstä ei tuen hakijalta vaadita erillistä selvitystä. Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot (49%), vaatemenot (9%), vähäiset terveydenhuoltomenot (3%), sanomalehden tilauksesta, televisioluovasta, puhelimen käytöstä (=informaatiomenot 20%), henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot (19%).

Muina perusmenoina laskelmassa huomioidaan tarpeellisen/kohtuullisen suuruisina huomioon otettavat asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Lisäksi perustoimeentulotukeen oikeuttavia menoja ovat mm. lasten päivähoitomaksut, lasten tapaamisesta aiheutuvat kulut, vuokravakuudet ja muuttokulut.

3. Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävää toimeentulotukea myönnetään harkinnanvaraisesti hakijan tai perheen erityistilanteesta johtuviin menoihin. Täydentävää toimeentulotukea haettaessa tulee ensin hakea perustoimeentulotukea Kelasta, koska tukea ei voida myöntää ilman voimassaolevaa perustoimeentulotuen päätöstä.

Täydentävään toimeentulotukeen oikeuttavina menoina otetaan huomioon tarpeellisen suuruisena henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita. Poikkeuksellisesti voidaan ottaa huomioon myös toimeentulotuen perusosalla katettavia menoja.

4. Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.. Tukea myönnetään kunnan omien perusteiden mukaan ja pääsääntöisesti tuen myöntäminen on kertaluontoista. Pääsääntöisesti ehkäisevän toimeentulotuen hakijan tulee ensin hakea Kelan perustoimeentulotukea. Päätös ehkäisevästä tuesta tehdään vasta Kelan tekemän päätöksen jälkeen. Ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös ilman Kelan päätöstä, jos on ilmeistä, että oikeutta perustoimeentulotukeen ei tule.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu toimeentulotukilain tarkoittamaan toimeentulotukeen eli ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös tilanteessa, jossa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukelaskelman perusteella ole oikeutta perustoimeentulotukeen.

Ehdotonta ylärajaa tuen suuruudella ei ole, mutta kuitenkin noudatettava Akselin delegointiohjeessa sosiaalityöntekijälle määriteltyä enimmäiseuromäärää.

OSA 2 HARKINNANVARAISTEN MENOJEN HUOMIOINNISSA SOVELLETTAVAT KÄYTÄNNÖT (aakkosittain)

Alkuavustus

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää kertaluonteisena alkuavustuksena tai osittaisen avustuksena huonekaluihin ja kodintarvikkeisiin. Tämä koskee henkilöitä, joilla ei ole välttämätöntä kodin irtaimistoa tai tarvikkeita, eikä heillä ole myöskään mahdollisuutta saada tai hankkia niitä itse lähiaikoina.

Avustusta voidaan myöntää pitkään asunnottomalle olleille, jotka saavat asunnon tai pitkäaikaisesta laitoshuollosta kotiutuville, päihdehuollon tukiasunnosta omaan asuntoon siirtyville ja erityisen tuen tarpeessa oleville nuorille sekä paluumuuttajille. Pelkästään muuton takia alkuavustusta ei myönnetä, jos hakijalla on jo ollut oma talous. Opiskelijalle ei pääsääntöisesti alkuavustusta myönnetä.

Alkuavustuksella on tarkoitus suorittaa välttämättömimmät kodin hankinnat, esim. sänky, patja, vuodevaatteet, ruokapöytä, tuolit sekä tarpeelliset astiat. Alkuavustusta voi käyttää mikron tai pölynimurin hankintaan. Alkuavustuksen myöntämistä harkittaessa pyydetään hakijaa yksilöimään mitä hankintoja hänen on välttämätöntä tehdä.

Alkuavustuksena voidaan myöntää 300€ yksinasuvalle ja 400€ pariskunnalle. Lisäksi lapsiperheille voidaan myöntää 50€/lapsi. Vastaanottokeskuksesta tuleville kuntapaikan saaneille tai niille itsenäisesti kuntaan muuttaville pakolaisille, joista Ely-keskus maksaa kuntakorvauksen, myönnetään alkuavustuksena 2 x jokaisen perheenjäsenen perusosa.

Tuki myönnetään pääsääntöisesti maksusitoumuksena tai kuittia vastaan.

Myönnetystä tuesta tehdään merkintä ProConsona asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”

Asiakirjat

Maistraatin vaatimien henkilön asian käsittelyyn liittyvien asiakirjojen laillistamiseen liittyvän maksut voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menona.

Astianpesukone

Astianpesukoneeseen ei myönnetä toimeentulotukea.

Asuminen

Asumiseen liittyvät menot kuuluvat pääsääntöisesti perustoimeentulotuen piiriin ja tuen niihin myöntää Kela. Kela huomioi perustoimeentulotuen laskelmassa kohtuullisina pidettävät asumismenot (ks. liite). Kohtuullisten asumismenojen rajoihin tulee mahtua asumistyyppistä riippuen vuokra, yhtiövastike, asuntolainan korot, lämmityskulut, vesi- ja jätevesimaksut, saunamaksut, tiemaksu, jätehuoltokustannukset, nuohous, auraus, kiinteistövero ja tontin vuokra.

Edellä mainittujen asumismenojen lisäksi voidaan laskelmassa erikseen huomioida kohtuulliset taloussähkömaksut sekä koti-, oikeusturva-, vastuu- ja palovakuutus.

Kunta ei pääsääntöisesti huomioi menona mahdollisia kohtuulliset asumismenot ylittäviä asumisen perusmenoja, joita Kela ei huomioi laskelmassa.

Asumiseen liittyvät harkinnanvaraiset menot

Minivaraston tilapäinen vuokra

Varaston vuokrauksesta aiheutuvat menot voidaan huomioida erityistilanteessa ja jos henkilöllä ei ole vakituista asuntoa.

Muuttokulut

Tuen myöntäminen muuttokuluihin kuuluu ensisijaisesti perustoimeentulotuen piiriin eli tukea on ensin haettava Kelasta. Mahdollisen harkinnanvaraisen hakeuksen liitteeksi on toimitettava Kelan päätös. Lisäksi hakijaa pyydetään selvittämään eri vaihtoehtojen kustannukset ja mahdollista harkinnanvaraista tukea myönnetään edullisimman vaihtoehdon mukaan. Tuki myönnetään maksusitoumuksena tai toimitettujen tositteiden mukaan. Maksusitoumukseen tulee merkitä enimmäissumman ja osoitteet, joiden välillä muutto tehdään.

Vuokravakuus, takuuvuokra

Tuen myöntäminen vuokravakuuteen kuuluu ensisijaisesti perustoimeentulotuen piiriin eli tukea on ensin haettava Kelasta. Mahdollisen harkinnanvaraisen hakeuksen liitteeksi on toimitettava Kelan päätös.

Takuuvuokrasta aiheutuvat kustannukset otetaan pääsääntöisesti huomioon siinä kunnassa, jossa henkilö vakinaisesti oleskelee, kun kustannukset eräänntyvät maksettaviksi. Yleensä takuuvuokran maksaa lähtökunta. Takuu- tai ennakkovuokra voidaan myöntää pääsääntöisesti enintään kahden kuukauden ajalta. Takuuvuokraa tai vakuusmaksua myönnettäessä kirjoitetaan ensisijaisesti maksusitoumus. Jos vakuus maksetaan rahana vuokranantajalle, tehdään vakuudesta perintäpäätös ja vuokranantajalle lähetetään ohje vuokravakuuden palauttamisesta. Vuokranantaja ja vuokralainen eivät voi sopia keskenään siitä, että vuokravakuus käytetään viimeisen vuokran maksamiseen. Sitoumusta ja vuokranantajalle lähetettävää ohjetta varten on omat tekstit ProConsonassa (perintäohje lomakepohjissa).

Vuokravakuuteen liittyvissä päätöksissä on pääasiallisesti kyse siitä, ovatko muuton syyt sellaiset, että muutto katsotaan tarpeelliseksi. Muuttoon liittyviä ja päteviä syitä myöntää vuokravakuus ovat muun muassa asunnottomuus tai sen uhka, työ- tai opiskelupaikan saaminen, halvempi asunto, terveydelliset syyt ja se, että

vanha asunto irtisanotaan (omistaja myy asunnon). Lisäksi huomioidaan asumiskulujen kohtuullisuus. Sellaisia syitä, joiden perusteella muuttoa ei katsota perustelluksi ovat muun muassa se, että uuden asunnon vuokra on kohtuullisia asumiskustannuksia kalliimpi sekä vanhan asunnon puutteet/terveydelliset haitat on jo korjattu tai ne voidaan korjata. Lisäksi esimerkiksi terveydentilaan tai kulttuuriin perinteisiin vetoaminen ei aina täytä erityisten tarpeiden kriteeriä.

Vuokravelat, rästivuokrat

Vuokravelan myöntäminen on aina harkinnanvaraista. Jos hakija olisi kyennyt maksamaan vuokran tuloillaan tai muista varoistaan, mutta hän on sen sijaan käyttänyt rahat muuhun tarkoitukseen, velkaa ei toimeentulotukena myönnetä.

Jos asiakas ei ole hakenut toimeentulotukea vuokrien maksuun tätä aikaisemmin, asiakkaalla on oltava erityinen syy menettelyynsä. Vuokravelka voidaan myöntää harkinnan mukaan pitemmältäkin ajalta, jos vuokran velaksi jäämiselle on jokin muu erityinen syy. vuokravelkaan ei myönnetä toimeentulotukea toistuvasti. Asiakkaan kanssa tulee laatia suunnitelma, miten vuokravelan syntyminen jatkossa ehkäistään.

Myönnetystä tuesta tehdään merkintä ProConsona asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Auto

Autoon tai ajokorttiin liittyviä menoja ei huomioida toimeentulotuessa. Menoja ovat esimerkiksi verot, vakuutukset, lainakulut sekä ajokorttiin liittyvät lääkärintodistukset.

Edunvalvonta

Edunvalvontapalkkio ja edunvalvontaan liittyvä pakollinen tilintarkastusmaksu huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona joulukuussa pelkästään joulukuun taloudellisen tilanteen mukaan. Tuki myönnetään, jos asiakkaalla on oikeus perustoimeentulotukeen. Mikäli oikeutta perustoimeentulotukeen ei ole, tehdään päätös täydentävän toimeentulotuen laskelman perusteella.

Harrastukset

Lapsiperheelle voidaan täydentävänä tukea myöntää enintään 300 €/lapsi/vuosi laskua tai kuittia vastaan. Sosiaalityöntekijän erityisen harkinnan mukaan voidaan lastensuojelullisiin perusteisiin rinnastettavissa tilanteissa tukea myöntää myös tätä enemmän, enintään 500 €/vuosi.

Aikuisten harrastusmenoihin voidaan sosiaalityöntekijän/-ohjaajan harkinnalla myöntää noin 60 €/vuosi.

Myös pakolaisena ja alaikäisenä yksin Suomeen tulleelle alle 21-vuotiaalla on oikeus saada harrastusmenoihin tukea 300 €/vuosi. Kyseiset hakijat rinnastetaan tuen tarpeen osalta lastensuojelun jälkihuollossa oleviin nuoriin, jonka perusteella sosiaalityöntekijä voi harkinnalla ja asiakkaan tilanteen tuntien tukea kotoutumista tukevaa harrastustoimintaa myös tätä suuremmalla summalla.

Myönnetystä tuesta tehdään merkintä ProConsona asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”, lisäksi hälytys, kun 300 €/vuosi on täyttynyt.

Hautajaiset

Lähiomaisen hautajaisia varten voidaan henkilökohtaisiin menoihin, (esim. vaatteet, kukat) myöntää harkinnalla avustusta enintään 100 €).

Hautaukseen liittyvät menot

Hautauskuluja haetaan siitä kunnasta, missä vainajalla on ollut kotipaikka. Toimeentulotukea hautauskustannuksiin myönnetään siinä kunnassa, missä henkilö on kuollessaan oleskellut, mikäli hänellä ei ole ollut kotipaikkaa. Tuki myönnetään täydentävänä toimeentulotukena.

Hautaukseen liittyvistä menoista on tehty erillinen ohje (liite 3), josta ilmenee hakemukseen tarvittavat liitteet sekä myöntämisen perusteita.

Hautauskustannuksista tehdään täydentävän toimeentulotuen hakemus vainajan nimellä. Liitteenä tulee olla kopio perukirjasta, hautaustoimiston ja seurakunnan laskut sekä mahdollisen puolison tulo- ja menotiedot.

Tukea myönnettäessä huomioidaan välttämättömät menot eli hautaustoimiston laskusta vainajan kuljetus, arkkuun laitto ja pukeminen, apumies, arkku, urna ja vaatetus sekä srk:n lasku haudan kaivuusta ja peittämisestä ja mahdollisesta tuhkauksesta.

Arkkuun voidaan myöntää enintään 450 € ja urnaan 160 €. Srk:n lasku huomioidaan välttämättömien menojen osalta kokonaan. Hautaushinnat ovat samat riippumatta siitä kuuluuko vainaja kirkkoon vai ei, mutta kappelit/kirkot ovat maksullisia kirkkoon kuulumattomille ja ulkopaikkakuntalaisille.

Toimeentulotukea ei myönnetä hautakiveen, muistolaattaan, kukkiin, arkun koristeluun, lehti-ilmoitukseen, sukuhautapaikkaan, muistotilaisuuteen tai kahvitukseen.

Kuolemantapauksissa omaiset esittävät usein laskuja, jotka ovat vainajalta jääneet maksamatta. Näitä ei kuitenkaan makseta toimeentulotukena, vaan ne merkitään vainajan jälkeeseen laadittavaan perunkirjaan velaksi. Mikäli pesään on jäänyt varoja, ne tulee maksaa näillä varoilla.

Toimeentulotuen hakemisesta hautausmenoihin on tehty erillinen esite.

Henkilöllisyystodistus, oleskelulupa, passi ja valokuvat

Välttämättömät dokumentit kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin ja niihin haetaan toimeentulotukea Kelasta. Huom. Kela korvaa myös em. liittyvät välttämättömät matkakulut. Henkilöllisyystodistukseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli Kela on hylännyt hakemuksen (esim. toistuvat kortin häviämiset yms.).

Kansalaisuuden hakemiseen liittyvät kulut

Kansalaisuuden hakemiseen liittyviin menoihin (esim. hakemuksen jättömaksu, kansalaisuus päätöksen lunastusmaksu, hakemukseen liittyvä kielikoe) ei myönnetä toimeentulotukea.

Lasten tapaamiskulut

Tapaamiskulut kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin ja niihin haetaan toimeentulotukea Kelasta. Kunnasta ei pääsääntöisesti myönnetä tapaamiskuluja lainkaan, ei sopimuksen

ylittävältä osalta eikä sellaisille, joilla ei ole tapaamissopimusta tehtynä. Asiakkaat ohjataan lastenvalvojalle tekemään tapaamissopimus, jotta menot huomioidaan Kelassa. Lapsen tapaamiskuluja on huomioitu harkinnalla yli Kelan myöntämän erityistapauksissa (sopimuksen teko vireillä, lapsi on todellisuudessa etävanhemmalla enemmän kuin sovittu). Ensisijaisesti ohjataan tekemään (uusi) sopimus.

Lasten turvaistuin/turvakaukalo

Lapsen turvaistuimeen tai –kaukaloon voidaan myöntää tukea erityisellä harkinnalla enintään 150 €/lapsi. Lähtökohtaisesti toimeentulotuella ei tueta yksityisautoilua. Myönnetystä tuesta (kenelle lapselle ja koska) tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Lastensänky

Lapsen pinnasänkyyn tai sänkyyn voidaan myöntää tukea enintään 150 € (sis. mahdollisen patjan hankinnan). Myönnetystä tuesta (kenelle lapselle ja koska) tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Lastenvaunut ja -rattaat

Lastenvaunuihin tai rattaisiin voidaan myöntää tukea enintään 250 € (vaunut/ yhdistelmävaunut) tai 100 € (rattaat). Kaksostenvaunuihin/ -rattaisiin voidaan myöntää tukea harkinnan mukaan. Yhdelle perheelle voidaan myöntää yhdenlaisiin vaunuihin/rattaisiin tukea vain kerran.

Myönnetystä tuesta (kenelle lapselle ja koska) tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Lemmikkieläimet

Lemmikkieläimiin liittyviä menoja ei huomioida toimeentulotukena.

Loma- ja virkistysmatkat

Lomamenoihin voidaan myöntää tukea yhteen matkaan liittyen 50€/matkaan lähtevä perheenjäsen/vuosi. Maksut pyritään maksamaan sosiaalitoimesta suoraan laskuihin tai kuittia vastaan.

Myönnetystä tuesta tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Lääkemenot

Lääkemenot kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin ja tuen niihin myöntää Kela.

Sosiaalityöntekijän erityisellä harkinnalla voidaan kertaluontoisesti myöntää tukea yhden kuukauden lääkkeisiin, mikäli asian selvittely on Kelassa kesken, ja/tai hakija ei ole saanut lääkäriltä tarvittavaa lausuntoa Kelaan. Päätökseen tulee kirjata, että tuki on kertaluontoinen.

Matkakulut

Pääsääntöisesti kaikki matkakulut kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin eli niitä ei erikseen huomioida laskelmassa. Kela huomioi työmatkakulut laskelmassa erikseen.

Työvoimapoliittisessa toimenpiteessä (esim. kurssi, työkokeilu) aloittavalle voidaan myöntää tukea ensimmäisen kuukauden seutulipun + kortin hankkimiseen. Opiskelijoille voidaan korvata matkakulut kuukausittain edullisimman matkustustavan mukaan.

Kuntouttavassa työtoiminnassa olevan matkakulut maksetaan kuntouttavasta työtoiminnasta tehdyllä päätöksellä jälkikäteen (läsnäolopäivien mukaan kilometrikorvaus tai seutulipun hinta). Matkakorvaus on oikeus saada, jos työmatka on yli 2 km. Maksatuksen hoitaa toimistos sihteeri. Ensimmäisen kuukauden seutulippu/matkakorvaus voidaan myöntää, jos työtoimintaan osallistuminen riippuu siitä, onko matkoihin varaa.

Peruskoulua käyville ei myönnetä toimeentulotukea koulumatkakuluihin. Sivistystoimi vastaa oppilaan maksuttomasta kuljetuksesta, mikäli kriteerit täyttyvät.

Opiskelijoille voidaan matkakulut korvata kuukausittain edullisimman matkustustavan mukaan.

Mikroaaltouuni

Mikroon ei myönnetä erikseen toimeentulotukea. Mikroaaltouunin voi hankkia alkuavustuksella.

Opiskeluun liittyvät menot

Pakollisina pidettäviin oppikirjoihin voidaan tukea. Kirjojen hankkimisen pakollisuudesta tulee toimittaa koulun kirjoittama kirjalista sekä koulun henkilökunnan allekirjoittama selvitys kirjojen pakollisuudesta. Lukiolaiselle kirjat voidaan myöntää kurssi/jakso kerrallaan. Lukiolaisen tulee opinto-oppaan tms. lisäksi toimittaa selvitys valitsemistaan kursseista sekä koulusta saatava lista juuri kyseisillä kursseilla käytettävistä kirjoista.

Muut opiskelutarvikkeet kuuluvat pääsääntöisesti toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin. Täydentävää toimeentulotukea voidaan harkinnalla myöntää oppilaitoksen pakollisina pitämiin opiskelutarvikkeisiin. Tietokoneeseen voidaan tukea myöntää enintään 300 €, jos koneen hankkiminen on opintojen suorittamisen kannalta välttämätöntä eikä konetta saa käyttöön koulun kautta.

Opiskeluun liittyvien soveltuvuuskoe-, pääsykoe-, tutkinto-, ylioppilastutkinto- ja ilmoitautumismaksuihin ja näihin liittyviin matkoihin voidaan myöntää tukea.

Opiskeluun liittyvistä matkoista ks. Matkakulut.

Pienituloisten perheiden ammatillista tai lukiokoulutusta suorittavat lapset voivat saada Kelasta opintorahan oppimateriaalilisää. Tuki ohjataan hakemaan, mutta sitä ei huomioida tulona eikä sen saaminen vaikuta opiskelumenoihin myönnettävän täydentävän tuen määrään. Lisän saaminen edellyttää päätöstä opintorahasta. Oppimateriaalilisään ovat oikeutettuja vanhempansa luona asuvat alle 20-vuotiaat ja muualla asumat alle 18-vuotiaat, joiden vanhempien vuositulot ovat enintään 41.100 euroa. Lisän voivat saada myös alle 17-vuotiaat lapsilisän piirissä olevat opiskelijat.

Pakastin

Pakastimeen ei myönnetä toimeentulotukea.

Pesukone/pesutupa

Pesukoneeseen voidaan myöntää enintään 300€. Tukea voidaan myöntää myös yksinäiselle/lapsettomalle pariskunnalle, mikäli pesutupaa ei ole käytettävissä.

Tuki voidaan myöntää viiden vuoden välein, korjaus kolmen vuoden välein. Jos pesukone hajoaa, kehoitetaan hakijaa ensin selvittämään korvausmahdollisuutta kotivakuutuksen kautta. Vakuutusyhtiön korvauspäätös tulee toimittaa hakemuksen mukana. Myönnetystä tuesta tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Pesutupamaksut sisältyvät pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin eikä niihin myönnetä tukea erikseen.

Polkupyörä

Polkupyörään voidaan myöntää tukea kouluikäiselle lapselle enintään 150 €. Myönnettävällä tuella voi hankkia myös pyöräilykypärän. Tukea voidaan myöntää perheeseen keran/lapsi.

Aikuisille voidaan myöntää tukea polkupyörään, jos pyörä hankitaan koulu-, työ ja kuntouttavan työtoiminnan matkoja varten.

Myönnetystä tuesta tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Päivähoitomaksut

Päivähoitomaksut kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin ja niihin haetaan tukea Kelasta. Ensisijaisesti haettava maksuvapautus/alennus kunnalta.

Päihdehuolto

Päihdehuoltoon liittyvät asiakasmaksut rinnastetaan terveydenhuollon maksuihin eli ne huomioidaan perustoimeentulotukena. Katkaisuhoidosta (terveyskeskuksen vuodeosastolla tai A-klinikalla) asiakas voi pyytää laskun, joka liitetään Kelan perustoimeentulotukihakemukseen.

Huom. päihdehuollon päätöksellä ei maksusitoumusta asiakasmaksusuuteen, koska kuuluu perustoimeentulotuen piiriin ja haetaan Kelasta!

Pölynimuri

Imuriin voidaan myöntää tukea erityisellä harkinnalla. Pääsääntöisesti sen voi hankkia alkuavustuksella.

Rikosrekisteriote

Voidaan myöntää täydentävänä toimeentulotukena mikäli rikosrekisteriote edellytetään työpaikan vastaanottamiseksi.

Ruoka

Ruoka kuuluu pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin. Ravintomenojen osuus on 49% perusosasta. Jos ruokaa varten myönnetään harkinnanvaraista tukea, tulee maksusitoumukseen kirjoittaa että se on tarkoitettu vain elintarvikkeiden hankintaan. Keliakiaa sairastaville on myönnetty täydentävää tukea ylimääräisiin ruokakustannuksiin keliakialiiton suositusten mukaan 68 €/kk, jos on esittänyt lääkärintodistuksen ruokavaliion välttämättömyydestä.

Eriyisruokavaliot

Eriyisruokavaliosta aiheutuviin kustannuksiin voidaan yli 16-vuotiaille myöntää tukea 25 €/kk. Hakemuksen liitteenä on oltava terveydenhuollon ammattilaisen selvitys siitä,

että hakijan on noudatettava erityisruokavaliota, joka aiheuttaa lisäkustannuksia. Alle 16-vuotiaille ohjataan hakemaan kelan vammaistukea ruokavaliosta aiheutuvien menojen kattamiseksi.

Palveluasumiseen liittyvät ateriakulut

Palveluasumiseen liittyvistä ruokalaskuista voidaan täydentävään tukeen oikeuttavana menona huomioida se osuus, joka ylittää perusosan kattamat ruokamenot (49%). Jos perustoimeentulotuen laskelma on ylijäämäinen, niin tehdään täydentävän laskelma, jossa huomioidaan tulona Kelan peruslaskelman ylijäämä ja menoina ruokalaskusta huomioitava osuus. Asiakasta tulee ohjata hakemaan asiakasmaksun osuudesta alentamista, jos toimeentulotuen tarve syntyy palveluasumisesta aiheutuvista kuluista.

Silmälasit ja piilolinssit

Silmälasit kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin ja niihin haetaan tukea Kelasta.

Sänky

Aikuisen sänkyyn (sis. patja) voidaan erityisellä harkinnalla myöntää täydentävää tukea enintään 120 €.

Terveydenhoito

Tuen myöntäminen terveydenhoitomenoihin kuuluu ensisijaisesti perustoimeentulotuen piiriin eli tukea on ensin haettava Kelasta. Mahdollisen hakemuksen liitteeksi on toimitettava Kelan päätös.

Apuvälineet (esim. kotiin tarvittavat apuvälineet, tukipohjalliset)

Ensisijaisesti ohjataan selvittämään mahdollisuus saada apua terveyskeskuksen apuvälinelainaamon tai lääkinnällisen kuntoutuksen kautta. Jos tukea ei ole mahdollista saada terveydenhuollon kautta, voidaan tuen myöntämistä harkita kertaluontoisesti täydentävänä tukena. Hakemuksen mukana täytyy olla terveydenhuollon lausunnot ja arvio apuvälineen välttämättömyydestä sekä kustannuksista.

Fysioterapia/fysikaalinen hoito

Ensisijaisesti tulee käyttää julkisen terveydenhuollon fysioterapeutin palveluja. Jos hoitoa ei ole mahdollista antaa ollenkaan/riittävän pitkää jaksoa julkisella puolella, voidaan erityisellä harkinnalla huomioida käynnejä yksityisellä puolella. Yksityiset käynnit voidaan huomioida vain julkisen terveydenhuollon lääkärin tekemän lähetteen perusteella enintään 15 käyntiä/vuosi.

Yksityiselle puolelle myönnetystä tuesta tehdään merkintä asiakaskertomukseen otsikolla ”harkinnanvarainen toimeentulotuki”.

Yksityinen silmälääkäri ja gynekologi

Harkinnalla voidaan myöntää, mikäli julkiselta puolelta ei saa ko. palvelua tai os-topalveluna yksityiseltä puolelta.

Kotipalvelu ja tukitoimet (esim. turvapuhelin, päivätoiminta)

Ensisijaisesti haetaan alennusta palvelumaksuun. Tukipalvelun maksut (esim. turvapuhelin) voidaan asiakkaan kokonaistilanne huomioiden ottaa huomioon täydentävän toimeentulotuen menona.

Lääkkeet

Kela huomioonnut lääkekulut etukäteen, jos hakemuksen mukana on toimitettu apteekista pyydetty lääkelistaus kuukausittain määrättyistä lääkkeistä.

Työttömyyskassan jäsenmaksu

Voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menona, jos Kela ei ole huomioonnut sitä asiakkaan perustoimeentulotuen päätöksessä. Ei kuitenkaan silloin, jos asiakas on Kelan päivärahalla (ts. ei enää oikeutta ansiosidonnaiseen päivärahaan). Ensisijaisesti haetaan Kelasta.

Vaatteet

Lasten vaatteisiin voi harkinnalla myöntää enintään 100 €/lapsi/vuosi, aikuisasiakkaille vai erityisistä syistä.

Laitoshoidossa olevalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea vaatteisiin, mikäli hoito on kestänyt kauan ja asiakkaalla on käytössä vai käyttövara. Samoin esim. avovankilassa olevien välttämättömät vaatemenot.

Romaninaisen hameeseen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea kolmen vuoden välein enintään 400 €. Tuen myöntäminen edellyttää vähintään vuoden toimeentulotukiasiakkuutta. Romaninaisen muu vaatetus ja vaatteiden korjauskustannukset kuuluvat perusosaan.

Suoraan ulkomailta vastaanotettaville tai perheen yhdistämisen kautta tuleville henkilöille voidaan vaateavustuksena myöntää 60 €/hlö.

Vakuutukset

ks. asuminen

Verot

Kiinteistövero voidaan huomioida asumiskustannuksina, jotka kuuluvat perustoimeentulotuen piiriin eli tuki haetaan Kelasta. Jäännös- tms. maksettaviin veroihin ei myönnetä toimeentulotukea.

Vuokravelat

ks. asuminen

Liite 1

Toimeentulotuen perusosat 2020

Laskelmassa huomioitavat perusosat määrittää STM. Toimeentulotuen perusosa on laskennallinen summa, joka määritellään jokaiselle perheenjäsenelle erikseen. Perusosan käytöstä ei tuen hakijalta vaadita erillistä selvitystä. Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuolto-menot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvasta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Toimeentulotuen perusosien määrät 1.1.2020 lähtien

Tuen saaja	Euroa/kk	Euroa/pv 1)
Yksin asuva 2)	502,21	16,74
Yksinhuoltaja	572,52	19,08
Muu 18 vuotta täyttänyt ja Avio- ja avopuolisot kumpikin	426,88	14,23
Vanhempansa tai vanhempiensa luona asuva 18 vuotta täyttänyt henkilö	366,61	12,22
10-17-vuotias lapsi		
10-17-vuotias 1. lapsi	351,55	11,72
10-17-vuotias 2. lapsi	326,44	10,88
10-17-vuotias 3. lapsi jne.	301,33	10,04
Alle 10-vuotias lapsi		
Alle 10-vuotias 1. lapsi	316,39	10,55
Alle 10-vuotias 2. lapsi	291,28	9,71
Alle 10-vuotias 3. lapsi jne.	266,17	8,87

- 1) Kun toimeentulotukea myönnetään lyhyemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi (toimeentulotukilaki 15 §), toimeentulotuen perusosan määrä päivää kohti on laskettu jakamalla kuukausimäärä kolmellakymmenellä.
- 2) Sekä yhdessä 18 vuotta täyttäneen lapsensa kanssa asuva vanhempi, joka ei ole avioliitossa tai elä toimeentulotuki-lain 3 § 1 momentin mukaisissa avioliitonomaisissa olosuhteissa (toimeentulotukilaki 9 §).

Sosiaali- ja terveysministeriön käyttämät perusosien laskentaperiaatteet on esitelty STM Kuntainfossa 8/2013 (26.11.2013).

Liite 2

Kohtuulliset asumiskustannukset

Toimeentulotukea laskettaessa laskelmassa voidaan huomioida kohtuullisina pidettävät asumismenot. Kohtuullisten asumismenojen rajoihin tulee mahtua asumistyyppistä riippuen: vuokra, yhtiövastike, asuntolainan korot, lämmityskulut, sähkölämmitys, saunamaksu, vesi- ja jätevesimaksut, tiemaksu, jätehuoltokustannukset, nuohous, kiinteistövero ja tontin vuokra.

Kela on määrittänyt kohtuulliset asumismenot jokaiselle kunnalle erikseen (nämä voimassa v. 2020).

Vuokran lisäksi Kela huomioi vesimaksuna 21,60 €/hlö

Henkilömäärä/talous	Asumismenojen yläraja		
	Masku	Mynämäki	Nousiainen
1	440 €	435 €	425 €
2	535 €	535 €	535 €
3	616 €	616 €	616 €
4	685 €	685 €	685 €
+ lisähenkilöä kohden €/kk	96 €	96 €	96 €

Liite 3

Toimeentulotuen hakeminen hautausmenoihin

Toimeentulotukea voidaan myöntää erityisistä tarpeista ja olosuhteista johtuviin menoihin. Tällaisina menoina voidaan huomioida hautausmenot. Hautauskuluja haetaan siitä kunnasta, missä vainajalla on ollut kotipaikka. Toimeentulotukea voidaan myöntää hautausmenoihin vain siinä tapauksessa, että kuolinpesä todetaan varattomaksi tai todetut varat eivät riitä kattamaan välttämättömiä hautausmenoja.

Toimeentulotukea **voidaan myöntää** seuraaviin välttämättömiin hautausmenoihin:

- Hautaustoimistosta edullisin arkku (450 €), urna (160 €), vainajan kuljetus, arkkuun laitto, vaatetus ja pukeminen, apumies, yksi ruusu
- Seurakunnan lasku haudan kaivuusta ja peittämisestä, mahdollinen tuhkausmaksu (340 €), hautapaikka / uurnapaikka, kirkon / kappelin vuokra (ilmainen jos kuuluu seurakuntaan)

Toimeentulotukea **ei myönnetä**:

Hautakiveen, muistolaattaan, kukkiin, kuolinilmoitukseen, sukuhautapaikkaan, muistotilaisuuteen tai kahvitukseen.

Hakemukseen tulee liittää selvitys vainajan varallisuudesta eli perukirja. Hakemus sosiaalitoimistoon kannattaa siis jättää vasta perunkirjoituksen jälkeen. Aviopuolisoiden osalta selvitetään myös lesken tuloja ja varallisuutta. Lesken tulee lisäksi hakea perustoimeentulotukea Kelasta.

Hakemukseen tulee liittää:

- Kopio perukirjasta
  - Viimeisin tiliote (ja/tai Kelan päätös perustoimeentulotuesta)
  - Hautaustoimiston lasku ja laskuerittely
  - Seurakunnan lasku ja laskuerittely
- (- Selvitys lesken varallisuudesta ja Kelan päätös perustoimeentulotuesta)

Mikäli vainajalta on jäänyt varallisuutta, tulee se käyttää ensisijaisesti hautaus- ja perunkirjoituskuluihin, ei vainajan muihin laskuihin tai velkoihin. Vainajan elinajalta kertyneitä laskuja kuten hoitokuluja, vuokria, sähkölaskuja ym. ei oteta menona huomioon hautausavustusta määriteltäessä, vaan ne merkitään vainajan jälkeen laadittavaan perunkirjaan velaksi. Mikäli pesään on jäänyt varoja, velat maksetaan näillä varoilla.
